

Referat från berättarkvällen 29 oktober:

Anders Lindahl, mångsysslare och skapare av Pommac och Lazarol

Sankt Jakobsgården var som vanligt välbesökt, då Lennart Ersson inledde med att berätta om mångsysslaren Anders Lindahl, bland annat uppfinnare av läskedrycken Pommac.

Anders Lindahl föddes 1860 i en socken nära Örebro. Härifrån vandrade han norrut och hamnade i Jättendal av alla platser. Här startade han en lanthandel, som gick omkull efter bara några år. Då sökte han sig till Hudiksvall, där han drog igång ett snickeri och även verkade som textilgrossist. Efter som han var en nyfiken entreprenör intresserade han sig för den nymodiga elektriciteten och på 1880-talet utnyttjade han kraftverket i Lundströmmen i Forsa för att dra el till sina verksamheter i stan. Lindahl var aktiv i baptistförsamlingen och 1895 köpte han det gamla bönhuset för 5 000 kronor, ett ansenligt belopp för den tiden. Han byggde om fastigheten till en velocipedfabrik och tog fram en cykel – Nordpolscykeln – en avancerad och smäcker modell, som dock kostade på tok för mycket för att bli konkurrenskraftig. Tanken var kanske att göra intryck på juryn med cykeln på Stockholmsutställningen 1897. För till utställningen tog han också fram en stor tavla, som målats av kyrkomålaren Lönnberg. En tavla som för övrigt Lennart Ersson var med och hittade på Varvet bakom en vedstapel. Tavlan restaurerade och hängde en tid på Hälsinglands museum. Nu är den åter förpassad till gömmorna, sa Ersson. Nåväl, cykeln var osäljbar och Lindahl gjorde konkurs 1900. Han flyttade nu från staden till Sundbyberg. Man tycker kanske att han kunde vara en nedbruten man efter alla misslyckanden, men likt många driftiga personer så gav han inte upp. Han hade fått med sig några recept på salvor och nu startade han tillverkning av universalmedlet Lazarol,

som visade sig bli en succé. Nu visade han också sina färdigheter i marknadsföring, för med hjälp av veckotidningar och annat spred han sitt budskap. Han torgförde också produkter som tvättmedlet Vita tvätt-Björn och putsmedlet Röda Björn. 1919 kom så den stora succén med Pommac, som lanserades av firman Frukto. På Göteborgsutställningen 1923 fick han sin revansch, då han bjöd alla besökare på Pommac. Han var nu en välbeställd man, som kunde återvända till Hudiksvall för att betala av gamla skulder. Anders Lindahl dog 1932.

Referent: Christer Nilsson

Gamla bönhuset på Öster.

LAZAROL & LAZARIN

förnämsta husapotek — bör
alltid finnas hemma för

Särbehandling
Värk
Inhalation
Handvård
Fotvård m. m.

Läs bruksanvisningen
som medföljer varje
flaska och burk.

Tillverkningen kontrolleras ständigt
av Fil. Dr. Y. Dalström.

Pell Persa, klok gubbe och naturläkare från Idenor

Kvällens andre föreläsare var Åke Hammarstedt som bland annat berättade om Pell Persa, klok gubbe och naturläkare från Idenor.

Åke tog dock sin utgångspunkt i Olof Broman, som förutom allt annat även var stadens ende läkare och som gjorde en stor insats, då soldaterna från Karl XII:s olyckssaliga fälttåg mot Norge, kom tillbaka med förfrusna lemmar, vilka Broman fick amputera. Broman var en naturläkare som gav många goda råd, bland annat varnade han för rökningens skadliga inverkan och han framhöll även motiönens betydelse. I detta var han förutseende. I annat kanske inte, då han bland annat rekommenderade hundskit som kräkmedel och duvskit och sälblod mot håravfall. I början av 1800-talet kom Samuel Wallner till staden som den förste yrkesutbildade läkaren. Wallner hade redan 1807 vaccinerat mot smittkoppor och han startade stadens första sjukhus. Få människor hade dock råd att söka sig till sjukhuset, utan satte sin tro till kloka gubbar och gummor istället. Åke nämnde flera av dessa som Lung Jonke, Homo-gubben Sjöbo-Margit och Tövsätters-Anna. Det de hade gemensamt var att de använde naturläkemedel, att de kunde massera och lägga leder till rätta. Flera av dem hade också läst om sjukdomar i läkarböcker. Några använde sig av suggestion och att ställa diagnos med hjälp av brännvin. En klok gubbe som stod lite framför de andra var Pell Persa eller Per Persson bonde från Idenor, som föddes 1817. Han kom in i branschen, så att säga, genom att som 17-åring ha masserat sin mamma,

som blev bra. Pell Persa använde vare sig av magi eller brännvin i sin utövning, utan förlitade sig på naturläkemedel och observation. Han tog fram en hudsalva, som fanns ända in på 1960-talet och som Åkes mormor, som satte sin lit till Pell Persa, använde. Att Pell Persa blev populär trodde Åke också berodde på att han inte behövde ta så mycket betalt, då han var mycket välbärgad. Pell Persa hade andra specialiteter som att han kunde stämma blod och väcka upp döda hästar genom att viska i deras öra. Pell Persa dog år 1900. Vid Idenors kyrka har en sten rests av ortsborna, vilket vittnar om den betydelse han hade för traktens invånare. Han fick också ett tacksamt eftermäle i Hudiksvallsposten.

Referent: Christer Nilsson

